

الزامات فرهنگی در حوزه پیشگیری و کنترل بحران‌های سلامت جامعه

بخش پنجم: فرهنگ استقامت با الهام از بانوی قهرمان کربلا حضرت زینب کبری (س)

Cultural Requirements in the Field of Prevention and Control of Public Health Crises Section 5: The Culture of Endurance Inspired by the Heroic Lady of Karbala, Hazrat Zainab al-Kubra (PBUH)

حجت خدا حضرت سیدالشهدا (علیه السلام) و دو تن از فرزندان؛ تحمل مسئولیت سنگین جمع‌آوری و اداره ده‌ها زن و کودک داغدار و مصیبت‌زده؛ و صبر زیبا در پرستاری از امام سجاد(ع)؛... «جلوه‌هایی از عظمت روحی و معنوی حضرت زینب به عنوان یک زن است. گلچینی از ارزش‌ها و ویژگی‌های خداگونه اسوه بانوان و الگوی پرستاران حضرت زینب کبری(س) (۴،۳):

- رفتار خردمندانه و قدرت عقلانی و سخنان شگفت‌انگیز در مقابل حکام جابر.
- خلق اقتدار تاریخی، با «جهاد روایت و تبیین» با روایت حقیقی، تأثیرگذار و ماندگار کربلا.
- نقطه اصلی این ارزش‌ها، کمک به انسان نیازمند یعنی بیمار است که در همه مسائل، نیازمند توجه و یاری پرستار است.
- ایجاد امنیت خاطر برای بیمار، نزدیکان بیمار و همه مردم از دیگر ارزش‌های برجسته پرستاری است.
- بهره‌مندی از علوم الهی، تعلّم شایسته از اولیای دین، مطالعه قرآن و حدیث، اندوخته‌های تربیتی، و تجربه‌های آموزگاری.
- مقام عبودیت و جایگاه شخصیتی و اخلاقی در صبوری، مقاومت، شجاعت و شهامت.
- مسئولیت‌پذیری سیاسی - اجتماعی، در استمرار بخشیدن به قیام امر به معروف و نهی از منکر امام حسین(ع).
- عملی کردن عواطف انسانی و توانمندی به‌کارگیری روش‌های مناسب در شرایط مختلف و برقراری ارتباط عاطفی شایسته و نیکو با متربی در تعلیم و تربیت.
- اهتمام به حجاب و عفاف نه تنها در حالت عادی بلکه در بحرانی‌ترین لحظات زندگی.
- زهد و تقوا، اخلاص و اهتمام به اقامه واجبات و مستحبات دینی، به فرموده حضرت سجاد(ع)، در جریان حادثه کربلا با آن همه مشکلات حتی در شب عاشورا و شب یازدهم محرم نیز نماز شب را ترک نفرمود.
- پیام حضرت زینب(س) به عموم انسان‌ها، بانوان و پرستاران در سه واژه بزرگ متجلی می‌شود: "حلم"، "مقاومت" و "مسئولیت‌پذیری".

پس از شهادت امام حسین(ع) در روز دهم محرم سال ۶۱ هـ. ق، اهل بیت و حرم امام (علیهم السلام) به اسارت دشمن درآمدند. در بامداد دوازدهم محرم کاروان اسرا به رهبری زینب کبری(س) و امام زین‌العابدین(ع) از کربلا به طرف کوفه حرکت و پس از طی مسیر بسیار مشقت‌بار اسارت و استقامت بی‌نظیر در برابر مشقت‌ها و مرارت‌های عظیم، به شام وارد و در مقابل یزید حاضر شدند؛ در آن مجلس جور و ستم، حضرت زینب(س) برخاست و خطبه آتشینی ایراد و در فرازی از خطبه چنین فرمود: «... بارالها بگیر حق ما را و انتقام بکش از هر که به ما ستم کرد و فرو فرست غضب خود را بر هر که خون ما ریخت و حامیان ما را کشت ... سپاس خدای را که اول ما را به سعادت و مغفرت ثبت کرد و آخر ما را به شهادت و رحمت فائز گرداند، ...» (۱).

در همه تاریخ بشریت، زنی با سیره و صفات حضرت زینب(س) کم نظیر است، امام خمینی(ره) بیانگذار نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران فرموده‌اند: «... همان مقداری که فداکاری حضرت ارزشی پیش خدای تبارک و تعالی دارد و در پیشبرد نهضت حسین(ع) کمک کرده است، خطبه‌های حضرت سجاد(ع) و حضرت زینب(س) هم به همان مقدار یا قریب آن مقدار تأثیر داشته است، آن‌ها به ما فهماندند که در مقابل جائر، در مقابل حکومت جور، نباید زن‌ها و نباید مردها بترسند، در مقابل یزید، حضرت زینب(س) ایستاد و آن را همچو تحقیر کرد که بنی‌امیه در عمرشان همچو تحقیری نشنیده بودند ...» (۲).

مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار با جمعی از پرستاران و خانواده‌های شهدای مدافع سلامت، رفتار و سخنان حضرت زینب کبری(س) را نشان‌دهنده و تجلی عظمت و قدرت روحی، معنوی و عقلانی آن اسوه زنان در تاریخ اسلام توصیف نمودند:

«بانوی عظیم‌الشان کربلا به همه بشریت و تاریخ اثبات کرده است که با وجود همه تلاش کوتاه‌فکران گذشته و حال از جمله غربی‌های مستبد برای تحقیر، «زن»، می‌تواند اقیانوس عظیمی از صبر و تحمل، و قله بزرگی از خردمندی و تدبیر باشد. ایستادگی و تحمل شهادت ۱۸ نفر از عزیزان از جمله برادر بزرگوار و

کمال و استقامت تبدیل نموده‌است. شایسته است پرستاران ارزشمند و پرتلاش، حضرت زینب(س) را در همه مراحل زندگی حرفه‌ای، به‌عنوان اسوه و مقتدای خود انتخاب نمایند. در اهمیت حرفه شریف پرستاری به کلام ماندگار علامه طباطبایی(ره) اکتفا می‌شود که فرموده است: «من حاضرم حاصل هفتاد سال عبادتم را با یک شب پرستاری از بیماران عوض نمایم».

زینب کبری(س) در مهبط وحی و دامن خاندان وحی و قرآن پرورش یافت. انس ایشان با قرآن و پرورش فکری در کنار قرآن ناطق حضرت علی(ع) در کلام و بیان و سیره زندگی نورانی وی آشکار است. صبر عظیم در مصائب سنگین، با اتکال به ایمان و عبادت و عزت و شهامت و شجاعت در دفاع از حق و انتقال پیام‌ها و حقایق عاشورا به تاریخ، آن بانوی بزرگوار را به اسوه ایمان و

منابع

1. The complete text of Hazrat Zainab's (PBUH) sermon in Damascus. Ahlul Bayt (PBUH) Education Research and Publication Institute; 2016. [In Persian]
2. Khomeini R. (Imam's book) sahfah emam. Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works. 2007;17:54. [In Persian]
3. Faghihi AN, Khorshidi S. Principles, practices and educational methods of Hazrat Zainab (PBUH). Education and Propagation Journal. 2012. [In Persian]
4. Seyyed Nejad SS. Hazrat Zainab (PBUH) nurse of Hosseini's movement and revolution. 2025. Available from: <https://vista.ir/m/a/5en9a> [In Persian]

محمدعلی محقق

استاد جراحی سرطان، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

Mohamad Ali Mohagheghi

Professor of Cancer Surgery, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran